

Tekst: Susanne Lundvall
Fotos: Will Appleyard og
Jessica Olofsson

For at fremme dykkerturismen i Østersøen har EU's Project Baltacar, et samarbejde mellem Sverige, Finland og Estland, til formål at udvikle og præsentere et udvalg af de bedste vragedyk i de tre lande. I Finland har projektet etableret bøger og fremstillet kort over en gruppe af fem vrage fra det 17. til det 19. århundrede, som befinder sig ud for Hanko. Susanne Lundvall guider os rundt i denne vragepark.

Vrag i Hanko

Projekt Baltacar Undervandspark i Finland

JESSICA OLOFSSON

Dykkerudstyret var pakket, og jeg var nu på vej til lufthavnen for at nå mit fly til Helsinki i Finland. Forude ventede endnu en vidunderlig weekend med dykning på historiske vrage der var under beskyttelse af Projekt Baltacar.

Da jeg ankom til Helsinki, mødtes jeg med mine dykkerbudies fra Stockholm og England hos biludlejningsfirmaet. Planen var at køre fra Helsinki til Hanko samme eftermiddag, hvilket tager omkring to timer.

Hanko er så langt sydpå, man kan komme i Finland, og er passende navngivet "Finlands Lysekil." Faktisk bor jeg selv Lysekil, den lille maleriske by på Sveriges vestkyst som også er godt kendt af danske dykkere.

Hanko er, ligesom Lysekil, en gammel badeby, beliggende på et næs og omgivet af havet på tre sider. Med sin 130 km lange kystlinje og 30 km sandstrand er det en populær destination for fiskere, sejlere, windsurfere

og hav- og soltilbedere – især i sommersæsonen.

Gammel politistation

Vi skulle bo på Hotel Bulevard i det centrale Hanko. Hotellet var førhen en politistation, og ejerne

havde hentet inspiration til hotellets indretning fra kendte finske designere, såsom Tapio Wirkkala og Nanny Still. Selv de gamle fængselsceller var blevet renoveret til charmerende lokaler.

JESSICA OLOFSSON

JESSICA OLOFSSON

JESSICA OLOFSSON

JESSICA OLOFSSON

Et af ni kanonlavetter på Meijerfelt-vraget nær Hanko [ovenfor]

WILL APPELYARD

Nina Pennanen, det finske teammedlem i Project Baltacar, giver en dykke briefing til figurhovedet wreck *Osborn & Elisabeth*, på *Atlanta*, Hanko Divings dykkerbåd.

En kobbernagle stikker ud af en tømmerplanke af *Garpen*-vraget [ovenfor]; Baltacar-diagram over *Osborn & Elisabeth* blev brugt i dykkerbriefingen [øverst i midten]; Hanko Divings dykkerbåd, *Atlanta* [i midten]; Pizza med gedost, jordbær, rucola og pinjekerner, på Skiffer Restaurant i Hanko [til højre]

Canonstages of Meijerfelt

Efter at vi havde checket in på hotellet mødtes vi med Nina Pennanen, fra det finske team i Project Baltacar. Vi gjorde os klar til at dykke med det samme, for vi skulle flyve hjem allerede søndag og havde derfor ingen tid at spille. Første skulle vi dykke på vraget Canonstages of Meijerfelt, hvilket Nina briefede os om

Derefter læssede vi vores grej og kørte de få minutter til havnen, hvor Hanko Divings dykkerbåd *Atlanta* stod klar og ventede. Dykkerbåden var en ombygget Kulkuri-fiskerbåd. Den havde masser af plads og var velegnet til dyk-

ning. Dykkerstedet lå forholdsvis tæt på, så vi gjorde os klar på land og bragte vores udstyr ombord på båden.

Fremme på dykkerstedet tog vi dykkerudstyret på, lavede et buddycheck og hoppede ud i det grønne og relativt mørke vand. Det var maj, og vandtemperaturen i var mellem 6°C og 10°C.

Vi svømmede ned langs med en skrænt hvor vi så nogle små fisk, en ret stor fladfisk og en skøn pibefisk, som poserede og dansede for os. Vi blev et stykke tid for at betragte optrinnet.

Dykket var så dejligt, at jeg ikke kunne lade være med at grine lidt – og selvføl-

gelig, når man griner under vandet, skal man tømme masken bagefter. Det sker for mig hele tiden; det er så dejligt og afslappende at være under overfladen, jeg kan bare ikke dy mig.

Marinearkæolog Hanna Halonen, som var min dykkerveninde, guidede mig til kanonlavetterne. [red. – Ifølge Halonen er alle tre lokaliteter inden for Projekt Baltacar ved Hanko trævrage fra det 17. til det 19. århundrede, i forskellige bevaringstilstande, og de er beskyttet af museumssloven i Finland. Gamle trærester er bemærkelsesværdigt velbevarede under vandet i denne del

af verden på grund af det kolde mørke brakvand med lavt saltindhold og mangel på pæleorm.¹]

I weekenden var der markant flere kvindelige dykkere og dykkerguidere end mandlige og det synes jeg ikke at man ser så tit.

Der lå ni kanonlavetter i række på havbunden i 10 meters dybde. Ved siden af lavetterne lå der nogle kanoner og

¹ HALONEN, H. (2014). MOORING PROJECT: PROTECTING THE UNDERWATER CULTURAL HERITAGE—PILOT PROJECT IN HANKO AND KEMIÖNSAARI, FINLAND. NOVIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES. [HTTPS://WWW.THESEUS.FI/BITSTREAM/HAN-DLE/10024/77469/HALONEN_HANNA.PDF?SEQUENCE=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77469/HALONEN_HANNA.PDF?SEQUENCE=1)

WILL APPELYARD

Dykkere finder en tangnål på kabelvraget (til højre). Pile og guide liner viser dykkere vej til hvert vrage i undervands-parken (nedenfor).

WILL APPELYARD

vi så også en kanonkugle. Den var tilgroet og meget større end normalt, fordi den var tæret, men den tydeligt runde form gjorde den alligevel let at genkende.

Desværre havde jeg en utæthed i tørdragstens højre ærme, og det var ved at blive lidt koldt i det 6°C vand, så efter 35 minutter afsluttede vi vores dyk. Tilbage på dykkerbåden skilte jeg mit tørhandskesystem ad. Når der opstår problemer med dykkerudstyr, er det for det meste brugerfejl og det var også tilfældet her. Jeg havde ikke sat

silikoneforseglingen ordentligt i, så den var ikke tæt. Men nu var det løst. Man lærer så længe man lever!

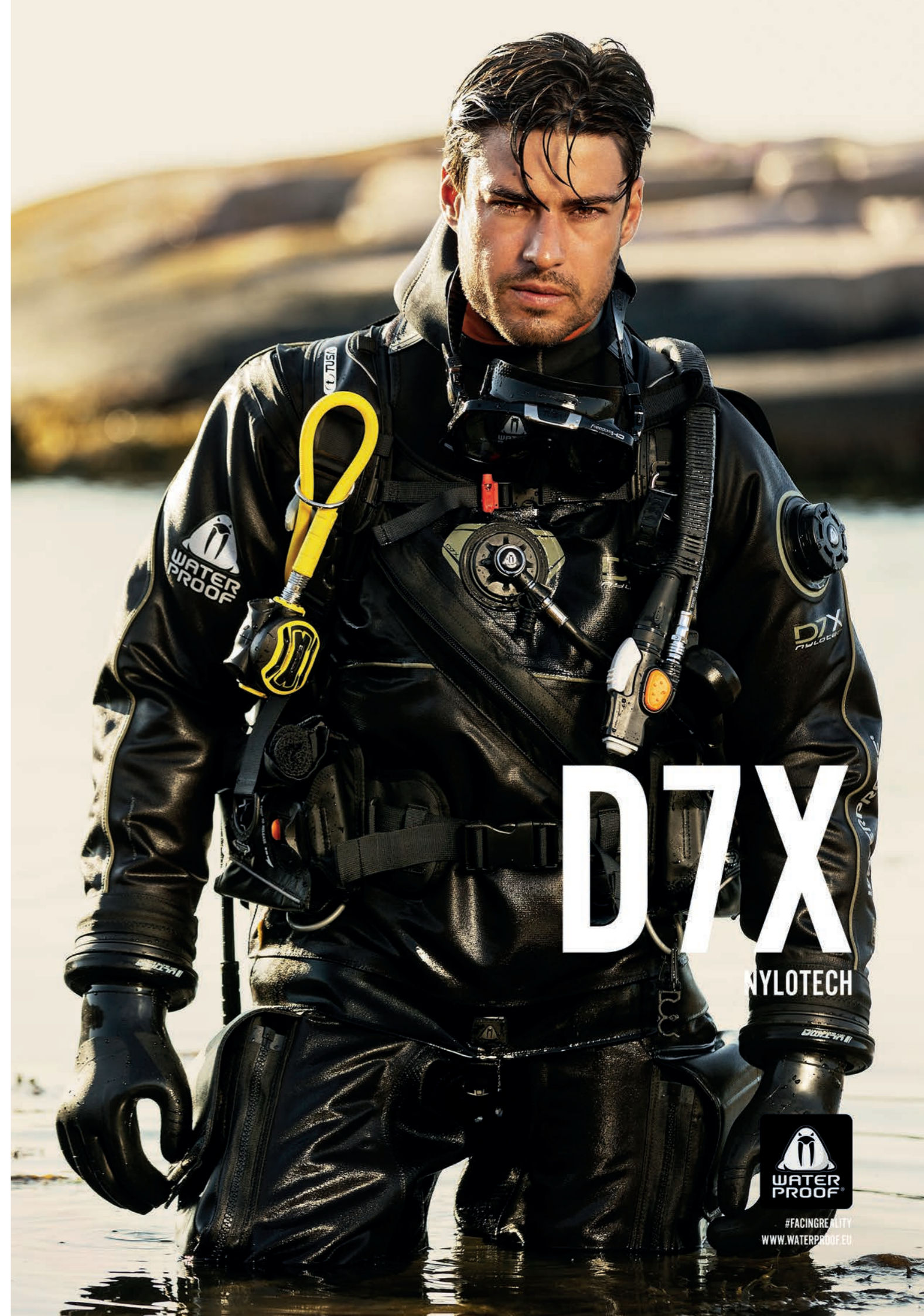
Tiden fløj afsted, så til aftensmad blev det ikke til andet end en hamburger på fastfood-restauranten et par gader væk fra hotellet, og så var det sengetid.

Osborn & Elisabeth

Klokken 7:45 lørdag morgen var der morgenmad og dykkerbriefing. Projektet Baltacar havde etableret bøjer og fremstillet kort over fem vrage uden for Hanko med sigte på at fremme dykterturismen i Østersø-området. Nina gennemgik kortet over dagens første dyk, som var galionsfigurvraget af *Osborn & Elisabeth*, en engelsk to-mastet skonnert lavet af eg. Nina

annoncerede også, at der ville blive serveret semlor (svenske fastelavnsboller) og snacks om bord på dykkerbåden. Semlor på denne tid af året!? Jeg elsker semlor, så jeg var super glad!

Vinden var taget til, og havet var blevet uroligt. Jeg bliver let søsyg, så jeg tog en tablet mod søsyge for en sikkerheds skyld. Jeg forbereder mig så meget, jeg kan, mens vi lå fortojet ved kajen, samler mit dykkerudstyr, dobbelttjekker alt og tog mit undertøj og tørdragt på. Det var ret varmt, så jeg lod lynlåsen stå åben. Mine tørre handsker og hætte var sat fint på plads ved siden af mig, og jeg følte mig klar til dagens første dyk. Skærgården mindede lidt om Sveriges vestkyst med sine små klippeøer.

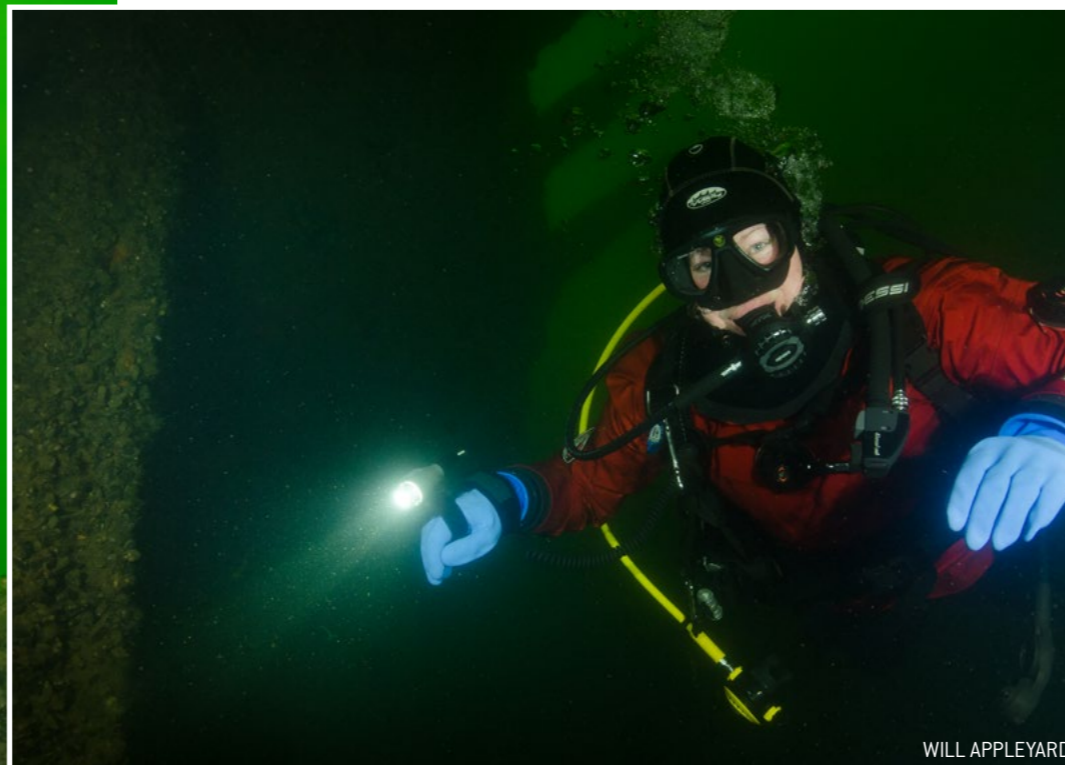

D7X

NYLOTECH

#FACINGREALITY
WWW.WATERPROOF.EU

WILL APPELYARD

at min dykkercomputer havde kondens som gjorde det umuligt at se, hvad den viste. Jeg signalerede til Will for at gøre ham opmærksom på situationen. Vi svømmede derefter rundt for at se på vraget. Will tog nogle billeder, og vi fandt resterne af galionsfiguren. Vi havde vraget for os selv i 20 minutter, før det næste dykkerpar sluttede sig til os. Det var magisk at være dernede i fred og ro.

Dette vrage er fra 1873 og ganske velbevaret. Den stod oprejst og man kunne nemt skelne både for og agter, og også se ned i lastrummene. Efter 40 minutter begyndte Wills fingre at fryse, og vi havde nydt nok af dykket så vi vendte tilbage til overfladen.

At komme tilbage om bord på dykkerbåden var tydeligvis en udfordring på åbent hav. Der var lidt langt mellem dykkerstignens trin, og min beskedne højde på 158 cm gjorde det slet ikke nemmere. Men med hjælp fra dykkervenner kan man løse alt. Og nu var det tid til semlor, som jeg virkelig havde set

frem til. Det viste sig dog at på finlands-svensk er semlor baguetter med skinke og ost så vi fik os et godt grin i stedet men de smagte alligevel supergodt efter et herligt dyk.

Garpen

Mit andet og weekendens sidste dyk for mit vedkommende var på *Garpen*-vraget. *Garpen* var en to-mastet brig, som menes at stamme fra England, omend det vides ikke med sikkerhed. Den sank ud for øen Garpen – deraf navnet – i en storm i oktober 1847.

Inden dykket skulle jeg først finde ud af hvad jeg skulle stille op med min dykkercomputer. Min pose med reservedele indeholdt ekstra regulator, værktøj, tørhandsker, inderhandsker, silikoneforseglinger og lidt mere – men ingen ekstra dykkercomputer. Heldigvis har jeg dykkervenner, som havde ekstra af alt med, så det var ikke noget problem. Tak, Jessica Olofsson, for lån af en dykkercomputer! Tredje gang er lykkens gang,

Forfatteren på vraget *Osborn & Elisabeth* (til venstre) og dykker på bagbord side af samme vrage (helt til venstre)

FAKTA PROJEKT BALTACAR

Projekt Baltacar: Baltic History Beneath the Surface er et EU-projekt, der løb fra 1. januar 2017 til 31. december 2019. Projektets formål var at udvikle dykkerturisme og interesse for Østersøens undersøiske kulturarv. Dette blev gjort ved at udvikle vragedykning og gøre det nemmere at besøge de unikke og velbevarede vrage i Østersøen.

VRAG AF HANKO

Undervandsparken ved Hanko er forsynet med tre bøjler, der markerer i alt fem forskellige vrage. *Kabelvraget*, *Ajan* og *Lilla Ankargrundet* ligger ved samme bøjle. *Osborn & Elisabeth* kaldes også "galjonsfigursvrage", efter den kvindelige galionsfigur der prydede vraget. Galjonens galionsfigur løsnede sig i 2001 og blev reddet. Den kan i dag ses på Søfartshistorisk Museum i Kotka.

Osborn & Elisabeth var et to-mastet sejlskib bygget i England i 1857. Det sank under en storm i 1873, da det var på vej fra London til St. Petersburg. Vraget befinder sig på 10 til 18m dybde, og er 28m langt og 7m bredt.

Garpen er en to-mastet brig. Vragets historie er usikker, men det menes, at briggen var

engelsk, og at den var på vej fra Glasgow til St. Petersburg, lastet med byg. I oktober 1847 sank det ud for øen Garpen – deraf navnet på vraget. Vraget befinder sig på en dybde af 9 til 14m, og er 30m langt og 11m bredt.

Kabelvraget har fået sit navn, efter at det blev fundet med et stort kabel liggende over sig. Ud fra det porcelæn, der er fundet på vraget, er det blevet dateret til 1600-tallet, og man mener, at det stammer fra Holland. Det sank omkring 1647 til 1648 og ligger ud for øen Gädtdarmen (på svensk) eller Hauensuoli (på finsk) i Hanko-øgruppen. Vraget befinder sig på dybde af 18m, og måler 18m i længden og 5m i bredden.

Ajan. Det er stadig ikke meget der vides om dette vrage. Resterne menes at have været en del af et større skib ved navn *Ajan*. Vraget er ligger på en dybde af 15m.

Lilla Ankargrundet er opkaldt efter øen, hvor vraget ligger. Der vides meget lidt om vraget, men det menes, at resterne på stedet stammer fra et større skib. Vraget befinder sig på en dybde af 11 til 15m.

DYKKERCENTER
Aalto dykkerskole
sukelluskoulu.aalto.fi/en

Dykkerbåden svajede med dønningerne på vej ud til dykkerstedet, så jeg satte mig ned, så jeg kunne se horisonten og få frisk luft. Jeg lagde mærke til, at jeg havde glemt at fugte mit ansigt med solcreme, så jeg ville være rød senere, men jeg ville hellere blive rød i ansigtet, end søsyg. Det var til tider ganske stille på dykkerbåden; da flere

var mærkbart påvirket af søgangen på det åbne hav.

Efter ankomsten til dykkerstedet fik min dykkerkamerat, Will Appleyard, og jeg hurtigt hoppet ned i det grønne hav. Galionsfigurvrage er markeret med bøjler med liner der går både rakt ned mod havbunden samt horisontalt hen til vrage. Da jeg var nede på vrage, så jeg,

Omgivet af havet på tre sider, er Hanko en populær destination for turister, der elsker windsurfing, sejlsport og fiskeri.

MARIJA KAUPPI / VISIT FINLAND

WILL APPELYARD

Marinearkæolog og dykkerguide
Hanna Halonen på *Garpen*

Marinarkæologer, der er involveret i Projektet Baltacar, forbereder udstyr til lastning på dykkebåden (til højre). Forfatteren på *Garpen*-vraget (helt til højre), hvor sigten desværre ikke var optimal den dag.

WILL APPELYARD

og på dette dyk fungerede alt mit udstyr, som det skulle.

Desværre var der på denne dag dårlig sigtbarhed og mange partikler i vandet. Jeg opdagede, at jeg så bedre uden en tændt dykkerlygte. Vraget var ikke så velbevaret, og det var svært at skelne, hvad der var hvad, men der var en del ægte kobbernagler, som var originale og fascinerende at se på. Vraget lå i en bugt, og langs dets kanter i bunden var der flere lag af lyst ler i forskellige nuancer.

Post-dykning aktiviteter

Tilbage på land besluttede jeg at tage alt mit udstyr med til hotelværelset, for at gøre det nemmere at pakke sammen til morgendagens fly. Da udstyret var rengjort efter en tur under bruseren, var det tid til middag med min meddykkere.

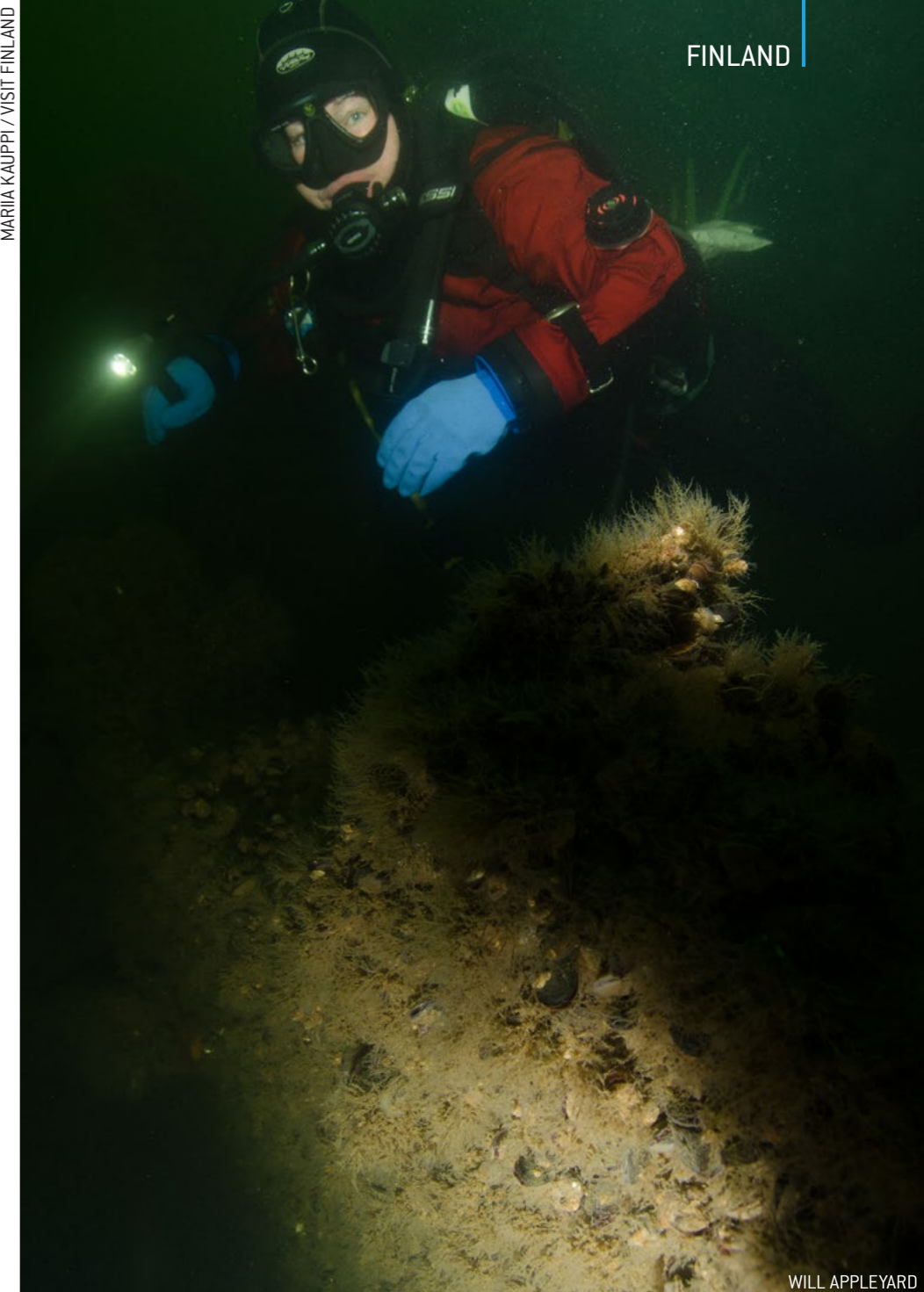
Vi gik ned til kajen til Skiffer Restaurant, som netop var åbnet for sæsonen. Her blev der budt på fantastiske ovale surdejspizzaer, herunder kreative varianter med friske jordbær, pærer og gedeost – men også de sædvanlige klassikere. Restauranten

havde det princip, at man ikke kunne tilføje noget til deres velkomponerede pizzaer, men det var okay at fjerne nogle toppings. Fint koncept! Mætte og tilfredse gik vi tilbage til hotellet for at nyde en finsk sauna.

Søndag morgen oprandt, og for de svenske dykkere var det tid til at pakke udstyret og tage til lufthavnen. Esterne havde taget færgen, så for deres vedkommende var der to dyk mere. Vi rundede denne hyggelige weekend af med et besøg på det finske dykkercenter Aalto Sukelluskoulu, der ligger i det centrale Helsinki. [☑](#)

Susanne Lundvall er dykkerskribent hjemmehørende i Lysekil på Sveriges vestkyst. Hun har dykket siden 1998 og arbejder for SI TECH AB, der fremstiller dykkerudstyr. Hun deltog i Projekt Baltacar, som er et samarbejde mellem Sverige, Finland og Estland for at fremme vragedykning i Østersøen.

For dykning, besøg Aalto Sukelluskoulu på: sukelluskoulu.aalto.fi/en. For at lære mere om Projekt Baltacar, gå til: projectbaltacar.eu.

WILL APPELYARD